

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.*)

Referate über ungarische botan. Arbeiten.**)

Dr. Tuzson J.: Anatomiai és mykologiai vizsgálatok a kóros és korhadó bükkfán.

(«*Mathem. és Természettud. Ertésítő*» XXI. 1903. pp. 97–134.)

Szerző vizsgálatai szerint a bükk (*Fagus sylvatica* L.) álgesztje kóros eredetű védőfa, mely a korhadó ágesapokon át a törzs organikus középvonala-hoz beférkőző gombák hatására keletkezik. Az álgeszt súlyosabb és tartósabb, mint a szijács. Sötétebb övei az injectiós módszerrel nem telíthetők, világosabb részei azonban igen.

Az álgesztet különböző gombák okozzák. Mint ilyenek, tekintetbe jöhetnek a továbbiakban felsorolt, fülledést okozó gombák s ezeken kívül a *Stereum hirsutum* (WILLD.) és talán a *Xenodochnus* (?) *ligniperda* WILLK. is.

A bükkfa korhadása tekintetében szerző megkülönbözteti a frissen vágott, még «élő» fa korhadását és a kiszáradt, elhalt

Dr. J. Tuzson. Anat. u. mykol. Unters. über den falschen Kern u. die Zersetzung d. Rotbuchenholzes.

(«*Mathem. u. Naturwiss. Ber. aus Ungarn*» XIX. p. 242.)

Nach den Untersuchungen des Verfassers ist der falsche Kern der Rotbuche (*Fagus sylvatica* L.) als ein pathogenes Schützholz aufzufassen, welches infolge des Angriffes der durch abgestorbene Stammteile, besonders Fauläste tief in das Innere des Stammes eindringenden Pilzfäden entsteht. Der falsche Kern ist substanzreicher und dauerhafter, als der Splint. Seine dunkleren Zonen sind durch Injection nicht imprägnierbar, die lichtereren Teile jedoch sind der Imprägnierungsflüssigkeit zugänglich.

Der falsche Kern wird von verschiedenen Pilzarten verursacht. Als solche können jene, in den weiteren als Erstickergerreger benannte, und ausser diesen auch *Stereum hirsutum* (WILLD.) und vielleicht *Xenodochnus* (?) *ligniperda* WILLK. in Betracht kommen.

Bei der Zersetzung des Rotbuchenholzes unterscheidet Verfasser die Zersetzungserscheinungen des frischgefällten, noch

* Tisztelettel felkérjük a t. szaktársakat, hogy megjelent b. dolgozataikat ismertetés céljából szerkesztőségünkhöz (Budapest, VI., Városligeti fasor 20/b) bektölteni sziveskedjenek.

** Wir ersuchen unsere geehrten Herren Fachgenossen um Einsendung ihrer neu erschienenen Arbeiten behufs Referates an die Redaction des Blattes (Budapest, VI., Városligeti fasor 20/b).

fáét. A frissen vágott fa korhadása a fülledéssel kezdődik, miközben a parenchymás sejtek védő-gummit választanak ki s az edények thyllisekkel záródnak el.

A kéregben fülledő fában ez a folyamat erélyesebb, mint a megfaragott fában. miért is az előbbi a fülledés által a telítésre alkalmatlanná válik.

A bükkfa megfülledését legyakraiban okozza a *Stereum purpureum* PERS. (melylyel a *St. lilacinum* PERS. és *violaceum* THÜM. egyesítendő) és a *Hypoxyylon coccineum* BULL. okozzák. Ezenkívül alkalmasak erre a *Tremella faginea* BRITZ., *Bispora monilioides* CDA. és *Schizophyllum commune* FR. gombák is. A mesterséges infectiók azt bizonyították, hogy a thyllisek képződése tisztán a fába hatoló gombafonalak hatására történik.

Ha a levágott fa kiszárad, elhal. úgy már nem fülledhet meg és nem indul egyszerre, egész tömegében korhadásnak, hanem csak az infectio helyei körül lassan terjedő részletekben.

lebenden Holzes, von jenen der ausgetrockneten, abgestorbenen Holzstücke.

Beim Beginne der Zersetzung des frischgefällten Holzes, d. h. beim *Ersticken* desselben, wird von den lebenden Parenchymzellen Schutzgummi ausgeschieden, und die Gefässe durch Thyllen verschlossen. In dem in der Rinde liegenden Holze geht dieser Vorgang energischer vor sich, als im ent-rindeten. Demzufolge lässt sich ersteres durch Injection nicht imprägnieren.

Das Ersticken des Buchenholzes, sowie die darauf eintretende Weissfäule, wird in den meisten Fällen durch *Stereum purpureum* PERS. (mit welchem *St. lilacinum* PERS. und *violaceum* THÜM. zu vereinigen sind) und *Hypoxyylon coccineum* BULL. verursacht. Ausser diesen sind hierzu auch *Tremella faginea* BRITZ., *Bispora monilioides* CDA. und *Schizophyllum commune* FR. geeignet. Die künstlichen Infectionen haben es bewiesen, dass die Entstehung der Thyllen ausschliesslich durch die Einwirkung der Pilzfäden geschieht.

Wenn das gefällte Holz abstirbt und austrocknet und so den fäulnissregenden Verhältnissen ausgesetzt wird, so verursachen die Pilzfäden keine Erstickung, und das Holz wird nicht mehr so rasch in seiner ganzen Masse zersetzt, sondern nur in sich langsam um die Infectionsstellen verbreitenden Partien.

Az említett fülledést okozó gombákon kívül a műszaki célokra alkalmazott bükkfán a *Polyporus versicolor* (L.) és *Polyporus hirsutus* (SCHRAD.) okoznak *fehér korhadást*.

A fehérre korhadt fában jelentkező *fekete rajzolatok*, illetőleg szabálytalanul görbülő lapok a gombák által képezetnek és ezeknek védő köpenyei gyanánt tekinthetők. Keletkezésük már az ép fában veszi kezdetét. A faszemek e fekete rétegekben épek, gombafonalakkal hálózva át s egy sötét színű, ellenálló anyaggal vannak átítatva.

A bükkfa *vörös korhadását* a *Trametes stereoides* (FR.) és *Poria vaporaria* FR. okozzák. (T.)

Bernátsky J. dr. Adatok a Ruscus-génusz vegetatív szerveinek ismeretéhez. Annales historico-naturales musei nationalis hungarici*) I. köt. 484—502 old. 4 ábrával.

Kiindulva egy előbbi dolgozatából (Mathematikai és természettud. Értesítő XXI. köt. 1903, 177—189. old.), mely ugyanezen tárgyra vonatkozik, szerző újabban a *Ruscus* levélalakú szervének Phyllocladium természetét mellett foglal állást, még pedig a következő okokból:

Ausser den erwähnten das Ersticken und weitere Zersetzung des Holzes verursachenden Pilzen wird das technisch verwendete Buchenholz noch durch *Polyporus versicolor* (L.) und *Polyporus hirsutus* (SCHRAD.) *weissfaul*.

Die im weissfaulen Buchenholze auftretenden *schwarzen Zeichnungen*, bzw. unregelmässige Räume einschliessende Mäntel werden von den Pilzen hervorgerufen. Ihr Entstehen beginnt noch im unzersetzten Holze, und dieselben sind als *Schutzmäntel* um die angegriffenen Holztheile zu betrachten. Sie bestehen aus *unzersetzten* Holzzellen, welche von Pilzfäden durchsetzt und mit einer widerstandsfähigen, braunen Substanz durchtränkt sind.

Die *Rotfäule* des Buchenholzes wird durch *Trametes stereoides* (FR.) und *Poria vaporaria* FR. verursacht. (T.)

Bernátsky dr. E. Zur Kenntniss der Vegetationsorgane der Gattung Ruscus. Annales hist.-nat. musei nationalis hung. *) I. p. 484—502. Mit 4 Abbildungen.

Anknüpfend an eine frühere Arbeit des Verf. (Math. Term. Ért. XXI. 1903, p. 177—189) über dasselbe Thema tritt er neuerdings für die Auffassung des *Ruscus*-Blattes als Phyllocladium ein, u. zw. aus folgenden Gründen:

*) Fortsetzung der «Természetráji füzetek» (folytatása).

1. A *Rusc. Hypoglossum* minden oldal-phyllodiumjának alján tartó levél van, csak a legfelsőbb alatt nincsen, s így ez a szár egyenes folytatásának tekintendő. Valamint minden egyszikűnél a vegetatív hajtás szárképlettel fejeződik be, a *Ruscus terminalis* phyllocladiumját is ilyennek kell tartanunk; valamint minden oldalágának (p. o. az elágazó *R. acul.*-nál) meg van a tartólevele, úgy a *R. Hypoglossum*-nál is minden oldal-phyllodiumnak tartó levele van. 2. Az egyszikűeknél minden levélnek hüvelyrésze van, a *Ruscus* phyllocladium-nál ilyen nem látunk. 3. Rendellenesen fejlődött, többlemezű phyllocladiumokon azt látjuk, hogy egyes szár léczek túltengése által phyllocladiumszerű képletek keletkeznek. 4. A fejlődés korai szakában a rügyben csupa egyforma nagy levélszerű képletet látunk, ezek közül azokba, melyek a mások honaljában állanak, csak egy edénynyaláb lép be, mely benne elágazik, de a csúcson ismét egyesül, a többiekbe azonban 3—5 külön edénynyaláb lép be, mely el nem ágazik, ezek tehát valódi levélképletek (tartólevelek), az előbbieken az «ér» a középhengert jelenti, mely a szárképleteket jellegzi. 5. A *Ruscus aculeatus* oldalágainak kifejlődési módja. 6. Fiatalabb *R. aculeatus* növényeken egy örvben találunk gyakran oldalágakat és phyllocladiumokat.

Végül megfejtí a szerző azon képleteket, melyeket a *Danaë*

1. An der Ursprungsstelle eines jeden Seitenphyllodiums von *Ruscus Hypogl.* findet man je ein Stützblatt. Das Endphyllodium entbehrt desselben, u. bildet die directe Fortsetzung des Stengels. Sowie also bei Monocot. jeder vegetative Spross mit einem Caulomgebilde abschliesst, muss das endständige Phyllocl. bei *Ruscus* auch als solches erkannt werden: sowie jedem Seitenzweig (z. B. bei dem verzweigten *R. acul.*) ein Stützblatt zukommt, so hat bei *Rusc. Hypogl.* auch jedes Seitenphyllocl. das ihrige. 2. Jedes Blatt der Monocotyledonen hat einen Scheidentheil, an *Ruscus*-Phyllocl. ist ein solches nicht vorhanden. 3. Abnorm gebildete Phyllocl. mit mehreren Spreiten zeigen, dass durch hypertrophische Ausbildung einiger Kanten des Stengels Ph.-artige Organe zustande kommen. 4. In einer frühen Periode der Entwicklung findet man im Sprosselaugleichgrosse, blattartige Gebilde, von diesen unterscheiden sich diejenigen, welche in der Achsel der anderen stehen, dadurch, dass in sie nur ein einziges Gefässbündel eintritt, welches sich verzweigt, aber an der Spitze wieder vereinigt, dagegen treten in die übrigen je 3 od. 5 gesonderte Gefässbündel ein, die sich nicht verzweigen, dass sind also Blattgebilde (Stützblätter); in den ersteren bedeutet aber der «Nerv» den Centralcylinder, welcher nur Stengelorganen zukommt. 5. Die Entwicklungsweise der Seitensprosse des Stengels bei

és *Semele* nemnél töleveleknek tartottak s felemlíti, hogy a *Ruscus phyllocladium*-jai egy növényen, többnyire egy 3-al osztható számban találhatók, ezen számbeli viszony tehát a növény háromtagú virágszerkezetével áll összefüggésben.

Az igen tanulságos részleteket érdemes magában a cikkben elolvasni.

Bernátsky J. dr., A Majanthemum bifolium szerveiről. U. o. 561—565. old. Három ábrával. A *Ruscus phyllocladium*-mainak számbeli törvényszerűségéhez hasonlóan sz. a *Majanthemum bifolium* virágzatán is törvényszerűséget talált, melyet következőképen fejez ki: «A virágzat szerkezete, nevezetesen a virágzat tagjainak száma és elrendeződése közelítőleg egyezik u. a. növény virágának szerkezetével, azaz a virág tagjainak számával és elrendeződésével.»

Futó Mihály: «A *Hepatica transsylvanica* anatómiai-physiologiai és rendszertani viszonyairól, tekintettel a *H. triloba*-ra és *H. media*-ra.» Doctori értekezés. Kolozsvár 1904. 8. 24. p. c. 4. tab.

Hazánk délkeleti részének egy specialitása, a czimben megnevezett növény földrajzi elterjedését, rendszertani helyzetét, szerveinek anatómiai leírását s physiologiai és oekologiai viszonyait tárgyalja.

R. aculeatus. 6. Bei jüngeren *R. aculeatus*-Pflanzen findet man im Wirtel oft Seitenzweige und zugleich Phyllocladien vor.

Zum Schlusse erklärt der Verf. die Gebilde, welche bei *Danaë* u. *Semele* für grundständige Laubblätter gehalten worden sind, und erwähnt, dass die Phyllocladien bei *Ruscus* meist in einer durch 3-teilbaren Zal vorkommen; diese Zalverhältnisse stehen also in Beziehung zu dem trimeren Blütenbau der Pflanze.

Bezüglich der lesenswerten Details müssen wir auf das Original verweisen.

Bernátsky Dr. E. Beobachtungen an Majanthemum bifolium. Ebenda p. 561-565. Mit 3 Abbildungen. Aehnlich wie bei den Phyllocladien von *Ruscus* lässt sich auch an den Inflorescenzen von *Majanthemum bifolium* eine Gesetzmäßigkeit feststellen, u. zw. ist «der Bau der Inflorescenz, namentlich Zal u. Anordnung der Glieder dem Bau der Blüte annähernd gleich».

Michael Futó: «Ueber die anatomisch-physiologischen und systematischen Verhältnisse der *Hepatica transsylvanica* in Beziehung zu *H. triloba* u. *H. media*.» Inaugural-Dissertation. Kolozsvár 1904. 8. 24 S. mit 4 Tafeln.

Behandelt die geogr. Verbreitung, system. Stellung, Anatomie der Organe, physiol. u. oekolog. Verhältnisse der im Titel genannten Pflanze, einer Specialität der südöstl. Teile

E növény geographiai elterjedését tárgyaló részben nélkülözzük a galicziai, bukovinai s romániai előfordulására vonatkozó adatokat, pedig éppen ez utóbbi országban fedezte fel legelőször GUEBHARD (1844-ben *)

Erdekes szerzőnek felfedezése, hogy a *H. transsylvanica* levelének szélei s fonákján ikerstomákat talált, melyeket a *H. triloba* s *media* levelein nem sikerült megtalálnia.

Szerzőnek az az állítása, hogy BECK «Das Leberblümchen» cz. dolgozatában nem vette figyelembe ROEPER-nek a Magy. növt. lapokban megjelent cikkét, melyben azt állítja, hogy LAMARCK *Anemone angulosá*-ja gyűjteményének példája szerint nem egyéb mint egy *Cortusa Matthioli* levél mellé tett *Hepatica* virág, tévedésen alapszik. BECK dolgozatának 11. oldalán (Sep.) hivatkozik rá.

Más kérdés az, vajjon ugyan *Cortusa Matthioli*-nak a levele az, melyet LAMARCK, mint az új *Anemone* faj levelét, leírt.

LAMARCK megbeesülhetetlen értékű növénygyűjteménye 1886-ban vétel útján (12.000 frank-ért) a rostocki egyetemről a párisi Musée d'histoire naturelle-be került, a hol azt BONNET G. dr. a legnagyobb gondossággal rendezte.

LAMARCK herbariumának «*Anemone angulosa*» levele, melyet mult év okt. havában volt alkalmam látni, biztosan nem *Hepatica* levél. De vajjon tényleg

unseres Landes. In dem die geogr. Verbreitung behandelnden Teile vermissen wir die auf ihr galizisches, bukowinisches u. rumänisches Vorkommen bezüglichen Angaben, wo doch die Pflanze gerade im letzteren Lande zuerst (1844) von GUEBHARD entdeckt worden ist. *) Bemerkenswert ist die Entdeckung des Verf.'s, dass bei *H. transs.* an der Blattunterseite u. an den Rändern Zwillings-Stomata zu rinden sind, welche bei *H. triloba* u. *media* fehlen. Die Behauptung, dass BECK in seinem Artikel «Das Leberblümchen» den in M. N. L. erschienenen Aufsatz ROEPER's, in welchem dieser die Behauptung aufgestellt hat, dass LAMARCK's Herbarexemplar der *Anemone angulosa* aus einem Blatt von *Cortusa Matthioli* u. einer Blüte von *Hepatica* bestehe, übersehen habe, — beruht auf einem Irrtume, da sich BECK auf S. 11 (Sep.) seines Artikels auf diesen Aufsatz bezieht.

Eine andere Frage ist es, ob LAMARCK wirklich ein *Cortusa Matthioli*-Blatt als jenes seiner neuen *Anemone* beschrieben hat. Das unschätzbar wertvolle LAMARCK'sche Herbar wurde i. J. 1886 um 12.000 Fres von der Univers. Rostock durch das pariser Musée d'histoire naturelle erworben und dort von Herrn G. BONNET mit der grössten Sorgfalt geordnet. Ich hatte i. M. Okt. v. J. Gelegenheit LAMARCK's Herbarexemplar von *Anem. angulosa* zu sehen. Das

*) BIELZ állítólag 1843-ban találta. BIELZ soll sie schon i. J. 1843 gefunden haben, (RÖMER, Die Pflanzenwelt der Zinne, 10. old.).

Cortusa levél-e, ahhoz még szó fér. A levél szőrös fonákja ugyanis tele van fénylő sárgás pontokkal (mirigyekkel?), melyeket a helyszínén összehasonlított *Cortusa* leveleken nem láttam. Igaz, hogy a *Cortusa* levelek rekeszes szőreiben kiszáradás után szintén csillogó, fénylő helyek keletkeznek (a sejtartalom beszáradása következtében keletkező NEWTON-gyűrűk), de ezek nem oly sárgás, gyantás színűek, mint a LAMARCK «*Anemone angulosa*» levelén látható képletek.

Sajnos, a párisi múzeumban felettébb rövidre szabott munkaidő s egyéb sürgősebb vizsgálataim nem engedték meg e képletek tüzetesebb megvizsgálását, amnyit sikerült azonban megállapítanom, hogy ilyen mirigykinézésű képlet *Cortusa* levél fonákján nem fordul elő. Talán későbben valamikor reáshánja magát valaki, hogy LAMARCK *Anemone angulosa*-ját véggképpen tisztázza. Mivel azonban kétségtelen, hogy az a levél nem a mi *Hepatica transsylvanicá*-nknek a levele, ez az általunk elfogadott nomenclatúrára befolyással nem lesz, lehet, hogy valamely keletázsiai *Primula* levele fekszik ottan. A virág kétségtelenül a *Hepatica triloba* é.

Vajjon a *H. transsylvanica* valódi endemikusa-e a délkeleti Kárpátoknak ezt az újabb, chinai előfordulására vonatkozó adatok (l. FINET és GAGNEPAIN Bull. de la soc. bot. de France LI. p. 66.) kétségessé teszik. A magyar botanikusoknak volna feladata ilyen adatoknak ere-

Blatt ist ganz sicher kein *Hepatica*-Blatt, ob es aber ein *Cortusa*-Blatt sei, möchte ich bezweifeln. Die behaarte Unterseite des Blattes ist nämlich über und über noch mit glänzenden gelben Punkten (Drüsen?) besetzt, welche ich an keinem an Ort u. Stelle verglichenen *Cortusa*-Blatte bemerken konnte. Allerdings sind an getrockneten *Cortusa*-Blättern in den Gliederhaaren auch glitzernde-glänzende Stellen bemerkbar (durch Eintrocknen des Zelleninhaltes entstehende NEWTON-Ringe), doch sind diese nicht so gelb, harzig aussehende Gebilde, wie jene, welche an dem Blatte von LAMARCK's *Anemone angulosa* sichtbar sind.

Leider gestattete die im pariser Museum viel zu kurz bemessene Arbeitszeit und andere dringendere Arbeiten nicht, diese Gebilde näher zu untersuchen, eines aber konnte ich constatieren, nämlich, dass an *Cortusa*-Blättern solche drüsenähnliche Gebilde nicht zu finden sind.

Vielleicht entschliesst sich später jemand, die LAMARCK'sche *Anemone angulosa* vollends zu klären, da doch sicher kein *Hepatica*-Blatt im Spiele ist, so hat alles dies auf die von uns angenommene Nomenclatur keinen Bezug. Möglich, dass dort das Blatt irgend einer ostasiatischen Primel liegt. Die Blüte ist zweifellos jene der *Hepatica triloba*. Ob *H. transsylvanica* in den südöstl. Karpathen endemisch sei, wird durch neuere Angaben über das Vorkommen dieser Pflanze in

deti példák tüzetes megvizsgálásával az elevenére tapintani; a mit FUTO derék munkája nagyon meg fog könnyíteni.

Degen.

Ifj. Dr. Entz Géza «Adatok a Balaton planktonjának ismeretéhez» «A Balaton tudom. tanulm. eredm.» cz. munka II. köt. 1. részének pótlékában. Budapest 1903, 40, 26 old. 11 ábrával (48 rajzzal) és 9 táblázattal.

A Balatonnak nincsen olyan tipikusan kifejlődött planktonja, mint a milyen a mélyvízű tavaké. Ennek oka a tó sekély volta, mely lehetővé teszi, hogy közepes erejű szél is fenekéből felforgassa. Vihar után vize tele van fenéklakó *Bacillariaeákkal* és *Rhizopodákkal*, s esupán hosszabb szélesed után találhatók a planktonban igazi pelagikus lények.

Az élő lényeknek mélyvízű tavakban észlelt rétegzettsége a Balatonban annak sekélyisége következtében nem fejlődhetik ki s e tavunk tekintélyes nagysága daczára, a szerző benne a plankton horizontális tagoltságát sem figyelhette meg; a tihanyi szoros sem képez éles határt, ellenben különbség van a Kis- és a Nagy-Balaton között. A Nagy-Balatonban hemzsegt a sok *Ceratium*, *Rotatoria* és apró *Crustacea*, melynek a Kis-Balatonban úgyszólván nyoma sem található, míg ott sok *Com-*

China (FINET u. GAGNEPAIN Bull. de la soc. bot. de France LI. p. 66) in Frage gestellt. Es wäre die Aufgabe unserer Botaniker, solchen Angaben durch gründliche Prüfung von Originalien näher zu treten, was durch die tüchtige Arbeit FUTO's wesentlich erleichtert sein dürfte.

Degen.

Dr. Géza Entz jun. «Beiträge zur Kenntniss des Planktons des Balaton (Platten-) Sees.» In «A Balaton tudom. tanulm. eredm. II. Baud. Suppl. 2. 1. Teil. Budapest 1903. 40, 26 p. mit 11 Abbildungen (48 Figuren) und 9 Tabellen.

Der Balaton-See besitzt kein so typisch ausgebildetes Plankton wie die tiefen Seen. Dieser See ist so seicht, dass schon mittelstarke Winde sein Wasser bis zum Grunde aufwirbeln, so dass es nach einem Sturme voll mit grundbewohnenden *Bacillariaceen* u. *Rhizopoden* ist; ausschliesslich pelagische Organismen sind nur nach dauernder Windstille anzutreffen.

Die in tiefgründigen Seen beobachtete Schichtung der lebenden Wesen, kann sich in diesem See seiner Seichtheit wegen auch nicht vollziehen. Trotz seiner beträchtlichen Grösse konnte auch eine horizontale Gliederung nicht beobachtet werden, selbst die Tihanyer Enge bildet keine scharfe Grenze, dagegen constatirt der Verf. einen Unterschied zwischen dem grossen u. kleinen Balaton. Im ersteren wimmelt es von *Ceratien*, *Rotatorien* u. kleinen *Crustaceen*,

jugata faj fordul elő. A Siócsatornának közvetlenül a tóból kiinduló részében is más élőlények észlelhetők, mint magában a tóban, p. o. a *Dinobryon cylindricum* var. *divergens* LEMMERMANN.

A Balaton azon tavak közé tartozik, melyeknek planktonjában a protisták közül a *Ceratium hirundinella* uralkodik, ellenben a *Dinobryon* csak igen szóróványosan fordul elő. Jellemző a Balatonra, hogy bár protistái édesvíziek, közöttük akad sósvízi alak is (*Orbulinella smaragdea* ENTZ., *Actinomonas mirabilis* S. K. és a *Gonyaulax Clevei* OSTENF. egy némileg eltérő alakja (eltérését az ábra magyarázza) melyek közül csak az utóbbi él a planktonban. A *G. Clevei* eddigelé csak a Káspi tóból ismeretes. A II. fejezet egy rendkívül szorgalmas tanulmányát tartalmazza a *Ceratium hirundinella* variálásának. Kívánatos volna, hogy ezen értékes dolgozat szövege a bizonyára számosabb külföldi érdeklődők számára is hozzáférhetővé tétessék. D.

Hollós László dr.: *Gasteromycetes Hungariae*. Magyarország gasteromycetái. Budapest, 1903. Fol. 194 old. 31 táblával. Ára 60 korona.

Szerző, a kit HENNINGS¹⁾ «a *Gasteromyceták*-nak a jelenkorban kétségtelenül legjobb s legpontosabb ismerőjének» mondott, az előttünk fekvővel egy oly művet teremtett, mely ala-

welche im letzteren kaum in Spuren vorhanden sind, wogegen aber mehrere Conjugata-Arten auftreten. Im Abflusseanal Sió kommen auch Organismen vor, welche im See selbst nicht anzutreffen waren z. B. *Dinobryon cylindricum* var. *divergens* LEMM.

Im Plankton des Sees herrscht *Ceratium hirundinella* vor, *Dinobryon* tritt nur spärlich auf; charakteristisch ist das Auftreten von halophilen Protisten (*Orbulinella smaragdea* ENTZ., *Actinomonas mirabilis* S. K. *Gonyaulax Clevei* OSTENF.; im Plankton nur letztere in einer etwas abweichenden (durch Abbildung erläuterten) Form. Diese Art war bisher nur aus dem caspischen Meere bekannt. Das II. Capitel ist einer äusserst sorgfältig ausgearbeiteten Studie über die Variation von *Ceratium hirundinella* gewidmet. Hoffentlich wird der Text dieser wertvollen Arbeit den zahlreicheren ausländischen Interessenten nicht vorenthalten bleiben. D.

Dr. Lad. Hollós: *Gasteromycetes Hungariae*. Magyarország gasteromycetái. Budapest, 1903. Fol. 194 p. c. 31. Tab. Preis 60 Kron.

Verf., «zweifelloos der beste und exakteste *Gasteromyceten*-kenner der Jetztzeit¹⁾» hat mit vorliegendem ein Werk geschaffen, welches an Gründlichkeit, Ausführlichkeit und Uebersicht-

¹⁾ P. HENNINGS in Verh. des Bot. Ver. der Prov. Brandenburg 1902 p. V.

posságával, részletességével s a feldolgozott anyag áttekinthető csoportosításával e téren párját ritkítja, egy oly művet, melyért összes szaktársai legőszintébb köszönetére számíthat. Alaposságában odáig megy, hogy csak oly fajokat vesz fel, melyeknek példáit látta, hogy nem sajnált semmi fáradságot, sőt messze utazást, hogy országunk kritikus fajait eredeti példákkal összehasonlíthassa, tisztázhassa.

Hogy ily alkalmakkor oly tényeket is derített fel, melyek országunk határain túl is nagy érdeklődést fognak kelteni, az természetes, s a műnek közel jövőben megjelenő német kiadása bizonyára meg fogja hozni a külföld részéről is azt az elismerést, melyre méltán igényt emelhet. A szerzőnek az anyag gyűjtése körül kifejtett rendkívüli buzgóságáról s gyűjtési szerencséjéről tanuskodnak számos számos felfedezései; míg HAZSLINSZKY műve (Magyarhon hasgombái. Math. term. közl. XIII. 1875.) u. i. országunkból csak 40 fajt ismer, szerző száz oly fajt sorol fel, mely kritikus vizsgálatainak tűzpróbáját kiállotta. Érdekes, hogy a magyar Alföld, melyet hasgombákban szegénység tartottunk, szerző kutatásai szerint ezen gombák gazdag termő helyének bizonyult, továbbá, hogy a régiebb magyar szerzők: BOLLA, KALCHBRENNER és HAZSLINSZKY által leírt fajok közül szerzőnek lelkiismeretes vizsgálatai szerint csak egy marad meg; megemlítendő különben, hogy a legtöbb SCHULZER-féle

lichkeit des bearbeiteten Materiales auf diesem Gebiete seinesgleichen sucht, ein Werk, für welches ihm gewiss alle seine Berufsgenossen ihren aufrichtigsten Dank zollen werden.

Seine Gründlichkeit geht so weit, dass er nur solche Arten aufgenommen hat, von welchen er Exemplare gesehen hat, dass er keine Mühe, selbst weite Reisen nicht gescheut hat, um die kritischen Arten unseres Gebietes mit Originalien vergleichen zu können: dass hierbei Tatsachen von weit über die Grenzen unseres Landes reichendem Interesse zum Vorschein kamen, ist selbstverständlich, und die demnächst erscheinende deutsche Ausgabe wird dem Werke gewiss auch im Auslande die Anerkennung verschaffen, welche ihm gebührt. Den ausserordentlichen Sammeleifer und die glückliche Hand des Autors bezeugen die vielen von ihm stammenden interessanten Entdeckungen. Während HAZSLINSZKY's Werk («Magyarhon hasgombái» in Math. term. közl. XIII. 1875) aus Ungarn nur 40 Arten aufzählt, constatirt Verf. das Vorkommen von über 100 Arten, welche die Feuerprobe seiner kritischen Prüfung bestanden haben. Erwähnenswert ist es, dass das für gasteromyeetenarm gehaltene ungarische Tiefland sich als reiche Fundgrube von Bauchpilzen erwiesen hat, ferner, dass die von den älteren ungar. Autoren: BOLLA, KALCHBRENNER u. HAZSLINSZKY aufgestellten Arten auf Grund der gewissenhaften Untersuchungen

fajt nem is fejthette már meg, mert SCHULZER gyűjteményét halála előtt elégette.

HOLLÓS egy különös érdemet avval szerzett magának, hogy a synonymok hatalmas s kúszált tömegét kigabalyította. a *Gasteromyceták* nagy része u. i. kosmopolita, s az egyes fajokat majdnem minden országban ujra irták le.

Azon fáradozása pedig, melylyel az általunk is követett nomenklatura-szabályok következetes és szigorú alkalmazása által megállapította az egyes fajok legrégibb érvényes nevét, bizonyára szélesebb körök teljes elismerését fogja kiérdemelni, s el fogja hallgattatni egyes szerzők (p. o. Lloyd, Mycol. Notes, 1902, 93—96. o.) ellenvetéseit.

A rajzok kivétel nélkül eredetiek, legtöbbször igen sikerült háromszínyomással van reprodukálva, s bizonyára sokakban kedvet fognak támasztani e nehézséges csoporttal való foglalkozásra.

HOLLÓS dr. úr gyűjteményét, mely e kiváló munkának alapját képezi, végrendeletileg a nemzeti muzeumnak hagyományozta, így biztosítván nemzetének munkájának azt a megbeszélhetetlen — mert pénzért elő nem állítható — okmánytárát.

Degen.

des Verfassers — bis auf eine — alle fallen müssen. Die meisten SCHULZER'schen Arten waren nicht mehr zu identificieren, weil SCHULZER sein Herbar vor seinem Tode verbrannt hat.

Ein ganz besonderes Verdienst hat sich der Verf. durch das Entwirren der gewaltigen Menge von Synonymen geschaffen. Ein grosser Teil der *Gasteromyceten* ist kosmopolitisch, so wurden die einzelnen Arten fast in jedem Lande neu beschrieben. Die Bemühungen des Verf.'s den ältesten zweifellos gültigen Namen der einzelnen Arten durch consequente und strenge Durchführung der auch von uns befolgten Nomenklatur festzustellen, verdient die vollste Anerkennung und dürfte Stimmen, wie jene Lloyd's (Myc. Notes 1902 p. 93—96) bald verstummen machen. Die Tafeln sind *sämmtlich Originalien*, sie sind zumeist in Dreifarbendruck sehr gut reproduciert, und dürften zur Anregung zum Studium dieser schwierigen Gruppe wesentlich beitragen.

Prof. HOLLÓS hat sein Herbar, die Grundlage der vorliegenden Arbeit, testamentarisch dem National-Museum vermacht, und in die er Weise dafür gesorgt, dass die unschätzbare Frucht seiner Arbeit unserem Lande zugesichert bleibe.

Degen.

A kir. magy. Term.-tud. Társ. növénytani szakosztályának
1904 január hó 13-án tartott ülése.

Sitzung der botanischen Section der kön. ung. naturwissenschaftl. Gesellschaft am 13. Jänner 1904.

Klein Gyula elnök: «M. J. SCHLEIDEN emlékezete születé-

Der Vorsitzende Julius Klein gedenkt in warmen Worten der

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1904

Band/Volume: [3](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 51-61](#)